

Izhaja v Trstu vsak
= petek popoldne =
Uredništvo in upravnništvo
ulica Boschetto št. 5. II. nad.
= Telefon št. 1570 =

Delavski List

Posamezna številka
= 6 vin.
Inserati po dogovoru.
Naročnina za celo leto
4.20 K., pol leta 2.10 K.,
četrt leta 1.05 K. - Ino-
zemstvo več poština.

Glasi slovenskih socialistov na Primorskem.

Jugoslovanska socialno-demokratska delavska stranka.

V nedeljo dne 13. decembra 1908
ob 10 uri zjutraj se bo vršil v «De-
lavskem domu» ul. Boschetto št. 5.
II. nad.

— javen —

Ijudski shod

s sledečim dnevnim redom:

Slovensko vseučilišče in socialna demokracija.

Ker je stvar zelo važna vabimo vse
naše sodruge in slovenske delavce, da
se tega shoda udeležijo v čim večem
številu.

Nihče naj ne manjka.

Politični odbor v Trstu.

Shod v Narodnem domu za slovensko vseučilišče.

Najprej kratko in resnično poročilo:
Shod so sklicali slovenski visokošolci v
Trstu. Naznanili so to tudi nam in mi smo
objavili v „Delavskem Listu“ ter posebej
še vabili naše sodruge, da se shoda udeležijo
v velikem številu.

To so naši sodrugi tudi naredili in menda
ne pretiramo ako trdimo, da je bilo na
shodu več nego tretina naših sodrugov.
Gledališna dvorana v Narodnem domu je
bila kakor še nikdar polna slovenskega
ljudstva, ki je hotelo za trenotek pozabiti
na različnost političnih načel in socialnih
in gospodarskih stremeljenj, da bi skupno
manifestiralo za slovensko vseučilišče.

Shod je otvoril dr. Rekar. Za predsednika
je bil izvoljen akademik g. Borštnik. Prvi
je poročal o dnevnem redu akademik gosp.
Čok, ki je ob koncu poročila predložil sle-
dečo resolucijo:

«Javni shod celokupnega tržaškega slo-
venstva, sklican po slovenskem tržaškem
akademskem dijaštvu, v „Nar. domu“ v
Trstu dne 6. grudnia l. 1908.

1. slovesno zahteva vseučilišče v Ljub-
ljani, ter pozivlja vladu, da stori brez od-
loga vse potrebne korake k oživitvorenju
te naše kulturne zahteve in se popolnoma
strinja s stališčem «Narodne zveze» na
Dunaju.

2. najodločneje protestiramo proti div-
jaškim nastopom nemškega dijaštva in proti
gazenju najnaravnejših pravic s strani aka-
demične oblasti napram slovenskemu di-
jaštvu v Gradu in na Dunaju;

3. pošilja iskrene pozdrave slovenskemu
dijaštvu, bodreč jih k daljnemu složnemu
nastopu in delu.»

Za njim je govoril dr. Staré. Toliko g.
Čok kolikor dr. Stare sta govorila samo o
slovenskem vseučilišču in se nista — kakor
je bilo za shod potrebno — dotaknila dru-
gih političnih vprašanj. Tudi jima je treba
priznati, da sta govorila popolnoma nepri-
stransko.

Tretji se je oglasil za besedo dr. Rybař,
ki je — kakor po navadi — povedal da
je ravnokar prišel iz Dunaja na shod. Go-
voril je o zadnjih dogodkih na Dunaju, o
pretepih med ital. in nemškimi dijakmi, o
nekem shodu dijakov, na katerem je bil
tudi on. Nadalje je govoril o vmešavanju
ital. vlade v notranje zadeve Avstrije in o
enakih rečeh, ki niso imele z dnevnim re-
dom prav nič opraviti. Tudi je govoril
proti ital. vseučilišču v Trstu. Za njim je
govoril, — ker je bil že pripravljen, —
preds. narodnih krumirjev dr. Mandič. Go-
voril je o vsem samo ne o slovenskem
vseučilišču, tako, da je bil predsednik pri-
moran poklicati ga na red. Toda namen
Mandiča je bil jasen kot beli dan. Raz-
dražiti njegove pristaše, da ne bodo dovo-
lili mirno govoriti socialističnemu zastopniku
in sploh pripraviti na shodu opozicijo zoper
socialističnega govornika. Streljal je vse-
slovsanske kozle na desno in levo, da smo
se naravnost čudili njegovi spretnosti. Za
njim se je oglasil za besedo sodr. Regent,
ki so ga navzoči sodrugi burno pozdravili.
Toda takoj za tem so začeli narodnjakari
pod vodstvom klovna Jakliča upiti in tuliti,
da se je človeku nakrat zazdelo, da je v
zverinjaku. Na sodruga Regenta so letele
psovke, ki se jih sliši navadno samo v
najnižjih staromestnih beznicah. Dvigale so
se pesti in palice. Dr. Mandič in Gregorin
sta se pa za hrbtnom sodr. Regenta proti
ljudstvu smejala ter dajala narodnjaškim
pretepačem potuho in odobravalu njihovo
početje. Med vedno naraščajočim hrupom,
med vednimi klici «ven ga vrzite», sem
nam ga dajte itd. je sodr. Regent v raz-
trganih stavkih povedal približno sledeče:
«Že v prvem zasedanju državne zbornice
so socialistični poslanci na Dunaju podpi-
rali predlog poslanca I. Hribarja in drugih
za slovensko vseučilišče v Ljubljani. Tudi
na današnjem shodu ni smel izostati glas
slovenskega socialističnega delavstva. Slo-
venski akademiki smejo biti gotovi, da
bodo v tem boju za slovensko vseučilišče
imeli vedno na svoji strani tudi slovenske
socialistične delavce». Rekel je nadalje, da
se strinja s vsemi točkami resolucije razven
odstavka v katerem je rečeno, da se shod
strinja popolnoma s stališčem Narodne

zveze na Dunaju. Narodna zveza odreka
italijanom ital. vseučilišče v Trstu. Socialni
demokratje pa smo za ital. vseučilišče v
Trstu. Ako hočemo, da bo vlada smatrala
našo zahtevo po vseučilišču resno, moramo
se v tem oziru združiti vsi Slovenci tudi
za sedež vseučilišča. — Danes pa imamo
osebe, ki se na Dunaju navdušujejo za
vseučilišče v Ljubljani, v Trstu pa za vse-
učilišče v Trstu. Zopet imamo druge, ki
zahtevajo pripoznanje izpitov ki jih narede
avstrijski dijaki na univerzi v Zagrebu.
Večina slovenskega naroda se je izrekla
za vseučilišče v Ljubljani. Združimo se tedaj
in združeni zahtevamo od vlade, da naj da
slovenskemu narodu slovensko vseučilišče
v Ljubljani.

Ni prav da med tem ko manifestiramo
za svoje pravice, da odrekamo iste pravice
drugim. Ako hočemo imeti pravico, da si
sami izberemo sedež svojemu vseučilišču ne
smemo tega odrekati italijanskemu narodu».
Ker so pa sodrugi Regentu vonomer vpili
tudi «izdajalec naroda» je končal rekši, da
bomo mi še nadalje kot izdajalci naroda
delali vedno za narod, toda proti vsakemu
narodnjaštvu.

Odgovoril je sodr. Regentu dr. Rybař,
ki je hotel dokazati, da med peticijo društva
«Edinost» in stališčem Narodne zveze ni
nobene razlike, češ, da zahteva tudi društvo
«Edinost» vseučilišče v Ljubljani ako se
kot sedež ital. vseučilišča ne določi Trst.
Ako se pa da Italijanom vseučilišče v
Trstu naj bo Trst tudi sedež slovenskega
vseučilišča. Sodr. Regent je hotel zopet od-
govarjati dr. Rybařu. Toda predsednik
shoda se je bal, da bi se narodnjakari
vsled Regentovega nastopa še več razbu-
rili in da bi potem komisar razpustil shod
kar je že pred večkrat grozil. Dal je tedaj
najprej resolucijo v cellem obsegu na gla-
sovanje, ki je bila tudi sprejeta. **Socialni
demokratje niso glasovali ne za ne
proti resoluciji.** Nato je podal predsednik
besedo sodr. Regentu. Toda jedva je izgovoril
par besed mu je predsednik pretrgal
besedo ter zaključil shod. Shod tedaj ni
bil pravilno zaključen marveč razpuščen.
In dijaki nam ne bodo šli v zlo ako smo
tako radovedni, da bi radi vedeli, na čem
gavo povelje je je ravnal tako predsednik
shoda? Še po končanem shodu so narod-
njakari sili k odru kjer se je nahajal sodr.
Regent. Radi bi ga dobili v svoje roke, da
bi bili pokazali svojo kulturo. — Sodruga
Regenta so žalili tudi uredniki „Edinosti“.
Vpili so mu med govorom da je kamorist
itd. Urednikom „Edinosti“ bi priporočali
naj v prihodnje raje pazijo gori na odru
ne pa še podpirati neumne kričave v ps-
vanju in tulenju. Toda kdor ni kulturne
ne more delati za kulturo.

Tako klavrno je končal ta shod, ki je
imel biti manifestacija tržaških Slovencev
za slovensko vseučilišče. Končal je tako
zaradi tega, ker narodnjaški vodje niso

hoteli imeti manifestacije, marveč narod-
njaško obrekovanje in zasramovanje. Saj
se dr. Mandič ni mogel uživeti v mani-
festacijo in je zato klepetal tisočkrat pre-
mlete reči.

Po shodu je kakih 300 narodnjakov
priredilo po mestu demonstracijo in so
razbili par šip.

Tako se je vršil ta shod, ki bi res bil
lahko manifestacija za slovensko univerzo
ako ne bi bili dovolili narodnjaški gospodi
zasesti oder in od tam dirigirali narodnja-
karje zoper socialističnega govornika. Di-
jaki so trdili, da shod nima nikakega po-
litičnega značaja, pa so vseeno vrinili v
resolucijo izjavo, da se shod strinja popol-
noma s postopanjem «Narodne zveze». —
«Narodna zveza» ne zastopa načel vseh
Slovencev. Morali so že prej vedeti, da za
tako izjavo socialni demokratje ne bodo
glasovali. In vendar so dijaki povabili tudi
socialne demokrate! Nadalje moramo opo-
zoriti, da je bil shod sklican, da se mani-
festira za slovensko vseučilišče, ne pa, da
se protestira zoper ital. vseučilišče. Naj bi
se bili držali vsi dnevnega reda in ne bi
bilo treba shoda razpustiti. Kadar se vabi
za take shode vse Slovence, se mora tudi
jemati v poštev mnenje vseh Slovencev.
Na nedeljskem shodu se je pa hotelo vsi-
liti socialnim demokratom mnenje, ki ga
na noben način niso smeli sprejeti. Po iz-
javi sodr. Regenta, bi bil moral (bila je
njegova dolžnost) predsednik resolucijo lo-
miti in staviti jo na glasovanje brez izjave,
da se shod strinja s postopanjem «Narodne
zveze». Tega niso storili. Ako so se pa
dijaki hoteli prikupiti narodnjaškim vodi-
teljem in mesto manifestacije za slovensko
vseučilišče, hoteli imeti shod za narodnjaško
agitacijo, potem niso smeli izkoristiti tako
važnega vprašanja kakoršno je slovensko
vseučilišče, ki je vprašanje vseh Slovencev
in ne morda agitačno sredstvo narodnjaških
strank. Potem niso smeli povabiti na shod
socialne demokracije. Ital. dijaki niso ravnali
tako, ko so sklicali shod za ital. vse-
učilišče. Če je pa kedo, ki misli, da se bo
dala socialna demokracija zapeljati od ko-
gar si bodi na teren, ki ni njen in ni zanj,
potem moramo povedati, da se dotičnik
kruto moti. Socialna demokracija je stranka
delavstva. Ona ima ves interes, da podpira
s vsemi močmi vse upravičene zahteve in
potrebe celokupnega slovenskega naroda,
toda v interesu delavstva mora odvrčati
vsak poskus netenja narodnega sovraštva
v imenu vprašanja slovenskega vseučilišča,
kakor tudi v imenu katerega si bodi dru-
gega narodnega vprašanja. S tem shodom
so slovenski narodnjakari pokazali, da jim
ni toliko na stvari sami, kolikor na stran-
karski agitaciji.

Toliko v pojasnilo za danes glede našega
nastopa.

Umiranje.

(Češki napisal za „Nar. Obzor“ dne 31. okt. 1908.
št. 46. zdravnik Dr. K. BULIR, prevel Dr. I. F.)

Na «Vse svete» in «Vernih duš dan»
se spominja človek v tistem bolu na umrle
drage prijatelje in nehote razmišlja z raz-
ličnimi čustvi in na svoj lasten konec, na
«zadnjo uro» vsakega človeka. Ni posebno
prijazen pozdrav, ki ga čitamo navadno
nad vhodi pokopališč: «Bili smo, kar ste vi,
— vi bodete, kar smo mi;» vedno ima
nekaj neprijetnega na sebi misel, da bomo
moralι danes ali jutri zapustiti ta krasni
svet in podati se v neznane kraje....

Smrt — grenak požirek! «Mnogim osebam
— piše Claretie v «Revui» — je že sama
misel na smrt takó strašna, da nočejo na
noben način, da bi se jih spominjalo na
poslednje stvari človeka». V tem oziru je
bil znan knez Kaunice, ki si je kategorično
prepovedal, da bi kdo v njegovi navzočnosti
samó izrekel «smrt». Ko mu je nekega
dne imel oglašiti njegov sluga smrt zaup-
nega prijatelja, storil je to po ovinkih na
sledeči način: «Visokost», — je rekel —

barona Binderja ni mogoče nikjer več
dobiti!»

In vendar umiranje samo na sebi in smrt
nista tako strašna, kakor si predstavljata
večina ljudi. Praviloma nastane «smrtni
boj», ki se ga tako bojimo, v dobi, ko je
človeška zavest že izginila ali pa vsaj za-
koljena.

Tudi neprevidena smrt (pri raznih nez-
godah in nesrečah: pri utopljenju, padcu z
visočin, ustreljenju itd.) je brez groze in
bolesti; to trdijo vsaj ljudje, ki so se po-
nesrečili, n. pr. s padcem z visočine, ki so
se iz nezvesti zopet povrnili k življenju:
ti vsi slikajo trenutke, ko so gotovo že
stopali črez prag neznanega sveta, kot želó
lahke, da celo prijetne. — Celó vrsto po-
dobnih vestij in izrekov je zbral in izdal v
posebni brošuri («Fizijologija umirajočega
človeka») francoski pisatelj Varigny.

Sploh se je že cela vrsta učenjakov pe-
čala s problemom smrti (posebno Rus
Mečnikov); med drugimi razpravlja Dr.
Mücke temeljito o «psihologiji poslednje
ure». Značilno je, — pravi — da tako
malo vemo o zadnjih trenutkih človeka.
Samó o neki vrsti ljudi smo dobro infor-

mirani v zadnjih trenutkih, posebno v psi-
hologičnem oziru: to so na smrt obsojeni.
Vendar tudi tukaj, — po eni strani je
dotični individvi večkrat nenormalen, po
drugi strani se pa tu zadnja ura umetno
in pred časom povzroči tako, da niso tu
okolščine dovolj naravne.

V resnici v zadnji uri odpade deloma
ali pa popolnoma «smrti boj»: od čutov
se ohrani najdalje sluh; četudi je zavest
popolnoma skaljena, vendar lahko še sledijo
na močnejša vpitja zavedni migljaji z ust-
nicami, roko, da celo razume besede. Pred-
stave vida izginejo navadno že poprej. Kar
se tiče duševnega stanja, si lahko mislimo
dve možnosti: jasna misel prav do zadnjega
trenutka, ali pa več ali manj omračena
zavest daljšo ali krajšo dobo pred smrtjo.
Slučaji prve vrste so redki, večkrat pa se
vzbudi jasna zavest po silnem omračenju.

Mnogo slavnih mož je umrlo z nasme-
hom in šalo na ustnih; drugi so zopet do
zadnjega trenutka mislili na to, kar jim je
bilo v življenju najdražje in jih niti za
malo ni skrbelo, kar je imelo priti. Mal-
herbe, početnik klasične, poetične diktije
na Francoskem, se je prepiral v zadnjih

trenutkih z gospodinjo, zató ker se v raz-
govoru s spovednikom pregrešila zoper
čistost materinega jezika. Na opazko spo-
vednikovo, da bi v tej važni uri misli
raje na bolj važne stvari, odgovoril je umi-
rajoči ogorčeno: «Jaz ne poznam bolj važne
stvari, kot je čistost francoskega jezika».

Če se pečajo jezikoslovci v zadnjih urah
življenja s sintakso, rojijo računarjem v
zadnjih življenjskih bojih matematični pro-
blemi po glavi. Slavni matematik Lagny
se je bojeval tiho s smrtjo, obkrožen od
svoje družine, ki bi bila rada slišala še
besedico iz dragih ust. V spalnico je vsto-
pil prijatelj umirajočega Monpertuis in je
vprašal, kakó je. «Ne sliši več in ne go-
vori več», je odgovorila soproga Lagny-
jeva.

«Izsilim iz njega vsaj besedico», je rekel
Monpertuis, nagnil se k umirajočemu in
zaklical: «Gospod Lagny, koliko je kvadrat
od 12?» «144.....» je zašepetal matematik,
obrnil se in umrl.

Učeni anatom fizijolog, botanik in zdrav-
nik A. pl. Holler si je poslušal v posled-
njih trenutkih svojega življenja žilo: «Žila

Odgovor drju. Rybažu in drju. Slaviku.

Zasedla sta torej vsak svojo Rozinanto ter se zatelebila v boj, v svesti si svojega viteštva in svoje hrabrosti, in res sta zmaga- gata slavno čedo ovac in mlin na veter, in z burnim veseljem Vaju pozdravlja Vaše južnokrvno občinstvo.

Po trditvi predsednika velikanskega shoda dne 29. novembra, dr. Slavika, je zborovalo dne 22. t. m. 25 do 30 social- nih demokratov v Delavskem Domu in zato je bilo treba sklicati velikanski shod za Trst in okolico in zato je bilo treba, da je državni poslanec dr. Rybaž nalašč prišel z Dunaja, «dasi je imel gori tako važnih poslov, ki mu jih nalaga državnozborski mandat», in zato je govoril dr. Rybaž pol- drugo uro in «vsak njegov argument je bil udarec s kolom. In imela sta lahek boj in lahko zmago!» Pred seboj občinstvo, znano po Edinosti, ki za vsakim «argu- mentom s kolom» napravi «silen hrup», «frenetičen aplavz», razne «vsklike ogorče- nja» in pritrdjevanja, «pojave silne ogorče- nosti» itd., sta si stavila sovražnika v moji osebi in mi podlagala besede in obna- šanje, kakršnega — ni bilo. Ako bi se bila obrnila dr. Rybaž in dr. Slavik na količkaj verodostojno osebo, potem bi bila izvedela, da sem na socialnodemokratskem shodu dne 22. novembra podpiral stališče poro- čevalca sodr. Regenta, naj socialni demo- kratje nastopajo samostojno, ne glede na narodne stranke, v mestu in okolici. Ute- meljil sem svoj predlog takole: Narodnjaki Vas plašijo s tem, da ste protinarodni, ne poslušajte jih! Edino socialnodemokratska stranka ima od leta 1899 jasen narodnostni program, program, ki zahteva polno enakost vseh narodov tako, kakor posameznih oseb. Nasprotno pa narodna stranka nima nobe- nega narodnostnega programa in ga tudi ni nikoli imela. Ne poslušajte narodnjakov, ako Vam govore, da so pridobili slovensko šolo. Sodi po zdravem razumu. Četudi ste pripadli delavci, vsak ve, kako v takih zadevah vlada postopa. Brez drugega je dr. Rybaž kot poslanec tržaške okolice sto- pil k naučnemu ministru ter zahteval slo- vensko šolo za mesto. Brez drugega mu je naučni minister priznaval, da je njegova zahteva upravičena, kakor je moral tudi dostaviti, da se taka vprašanja rešijo le sporazumno s strankami. In sodite zopet, vi delavci, po zdravem razumu, na koga se je moral naučni minister obrniti v zadevi slovenske šole v Trstu? Pač mi odgovorite: na zastopnike tržaškega mesta. In kdo so ti zastopniki? Štirje socialni demokratje. Naučni minister je torej v zadevi vpraša- nja slovenske ljudske šole v Trstu vsaka- kor dal klicati zastopnike tržaškega mesta. Kakor hitro bi bili ti izrekli, da so proti slovenski šoli in da bodo izvajali iz tega konsekvence, *še danes ne bi bilo slovenske šole v Trstu. Bržko pa so socialnodemo- kratični poslanci izrekli, da priznavajo upra- vičenost slovenske šole v Trstu, s tem tren- utkom je postalo vprašanje rešeno. Več kot 20 let so se borili slovenski narodnjaki za slovenske šole v Trstu in dokler so imeli proti sebi italijansko narodnjaško šo- vinistično stranko, niso mogli doseči ničesar. Kakor hitro pa je v Trstu vrgla so- cialna demokracija liberalno italijansko šo- vinistično stranko, s tem trenutkom je po načelih socialnodemokratske stranke vpra- šanje moglo biti rešeno. Vsak izmed vas po prostem razumu sodi, da se je stvar*

bije še bije ... ne bije več» izgo- voril je in končal.

Gossandi je umrl z besedami; «Rodil sem se, ne da bi vedel kakó; umiram, ne da bi vedel, kako in zakaj?»

Takó imenovani «strah pred smrtjo» je iz velike večine produkt in izraz kulture; divji in neizobraženi narodi ga ne poznajo ravno tako, kakor ne vedó otroci o njem. Tudi verski motivi zamorejo potlačiti v ve- liki meri strah pred smrtjo. Vendar ni dvoma, da raste z rastočo kulturo tudi nagon k samoohrani in ljubezen do življe- nja, zato ker ima tu življenje bogatejšo vsebino in zato tudi večjo ceno za posa- meznika. Je torej slabo znamenje časa, ako slabi ta nagon in ljubezen do življenja in če se množi število samomorov.

Je li pa smrt sama bolesta in se je-li moramo bati? Če bi tudi trpljenje, ki pov- zroči smrt, bilo združeno z bolestjo, lahko rečemo z gotovostjo, da v trenutku, ko je nastala nezavest, človeško telo nič več ne čuti in da je smrt sama na sebi usmiljena, brez trpljenja.

moralna edino po taki poti rešiti, in ako narodnjaki trdijo, da so oni pridobili slo- vensko ljudsko šolo v Trstu, potem je to goli narodnjaški švindelj.

Po drugi strani narodnjaki trdijo, da je njih zasluga, ako je danes Trst za tretjino slovenski. In sedaj zopet apeliram na Vaš zdrav razum delavci! Zakaj ste prišli v Trst? Mar vas je narodnjaštvo privedlo v Trst? Ali vas ni pripodila v Trst beda in iskanje dela? Od leta 1880 naprej, ko se je začel Trst industrijalno razvijati z or- jaskimi koraki, ste prišli delavci, od siro- mašnega slovenskega ozadja iskat kruha in našli ste ga v Trstu. Zaradi tega Vas je toliko Slovencev tu, in uverjen sem, če bi vaša domovina nudila več, da bi se vsi drage volje povrnili v rodni kraj. Poznam Trst od leta 1877 naprej. Takrat, ko je absolutno vladala šovinistična italijanska liberalna stranka, se ni smel Slovenec v Trstu pokazati, za vsako besedo je bil «ščavo». In ako se danes prosto gibljete in prosto govorite, se imate zahvaliti temu, da je socialnodemokratska stranka strla moč italijanskega šovinizma in je šele sedaj mogoče, da se slovenska narodnost prosto razvija. Ako vam narodnjaki trdijo, da so oni vstvarili slovenstvo v Trstu in ga oni oprostili italijanskega šovinizma, potem to ni nič drugega nego drugi narodnjaški švindelj.

Sedaj Vaju pa vprašam, dr. Rybaž in dr. Slavik: ali moreta Vidva drugače go- voriti? Ali sem koga osebno napadel? Priznavati morata, da je moje utemelje- vanje docela istinito, in priznati morata resnico tako, kakoršna je, in obojati sama Vajino čudno obnašanje. Ker sta pa že rabila argument s koli in da ne bo nika- kega dvoma, Vama pa izjavljam tole: Ako trdita, da so slovensko šolo izvojevali nar- odni slovenski voditelji v Trstu in da so oni vstvarili narodnostni položaj, kakršen je danes v Trstu, potem Vama osebno očitam, da propagirata politični narodnjaški švindelj. Tega na shodu nisem govoril, zato Vama pa danes to pribijam črno na belem in ad personam.

Za danes drju. Rybažu še tole:

Rekli ste, da Vam je težko nastopati proti možu, s katerim Vas veže staro osebno prijateljstvo, in da umejete prav dobro, zakaj sem postal socialni demokrat, da bi zato moje postopanje ne motilo naji- nega osebnega prijateljstva!! Če smo si tudi politični nasprotniki, da se ne sme odrekati eden drugemu poštenja. In tega nisem odrekel Vam. No, Vi, moj stari, osebni prijatelj, ste mi odrekli na shodu 29. novembra poštenje. Vi dobro veste, da nisem jaz prišel boja z drjem. Antonom Gregorčičem, marveč sem se pismeno od- povedal v roke drju. Gregorčiču deželnemu odborništvu in deželnemu poslanstvu, ko sem videl, da je politično delo pod drjem. Gregorčičem neplodno. Veste tudi, da je Andrej Gabršček drja. Gregorčiča radi moje osebe napadel, češ, da sem edina oseba, ki dela, da se je meni zahvaliti za ves gospodarski prepór od Goriškem in da ne pusti, da bi se takega človeka ubi- jalo. Zato sta se ona in ne jaz z drjem. Gregorčičem skregala in je dr. Gregorčič kupil tiskarno v politične svrhe. Veste, da sem s tem trenutkom dal na razpolago svojo delavno moč Andreju Gabrščku, ker nisem hotel pustiti od svoje strani, da se njega ubija. Veste tudi, da sem ustanovil napredno stranko pri Gabrščkovih volji in proti Vaši in dr. Gregorinovi volji, kamor je šel Gabršček po svet. Svetovali ste, naj se vrši boj naprej kakor se je prišel toraj za imeni: dr. Tuma in dr. Gregorčič. Zame pa je bil pogoj, če ostanem v politiki, da nastopam in delam za stranko. In napredna stranka je pod mojim vodstvom izvojevala v kratkem času odločno zmago. Znano Vam je, da se je dr. Anton Gregorčič podvrgel in priznal napredno stranko, in da je priznala napredno stranko tudi vlada in da je tržaški namestnik sam posredoval, da bi se nepotrebni osebni boj na Goriškem polegel in da bi se za Goriško pričelo plodno gospodarsko delo. Veste tudi, da je Gabršček preprečil izvršitev dela in za- hteval zase prvo in zadnjo besedo. Veste, ker sem Vam sam to pravil in ste morali slišati in čitati tudi drugod, da sem od- kritosrčno stopil pred Gabrščka in zahte- val čist odgovor: ali za stranko ali pa od- stopim od vodstva (in ne iz stranke) ker mi je Gabršček odklonil moje zahtevo, sem vodil najostrejši in najhujši boj še leta 1901 in potem v seji izvrševalnega odbora pošteno izročil politično vodstvo Gabrščku. Veste tudi, da sem do leta 1904 delal na političnem polju z vsemi silami in tako intenzivno, kakor i Vi niste v stanu in da sem šele po bridki izkušnji, ko nisem imel v deželnem zboru niti ene osebe za svojo

zaslombo, zastopanje napredne stranke v deželnem zboru prepustil drju. Treo in Al. Štreklju in se odtegnil v ozadje. Ako torej zastopate in ponavljate strupeno natoľce- vanje Gabrščkovo in njegove laži, ako se drznete trditi javno, da škodujem vsaki stranki, da sem jaz liberalno stranko usta- novil in jo razdiral, in mi očitate zopet, da vkratkem popustim tudi socialnodemo- kratično stranko, potem je to za starega prijatelja — podlost. In kaj je to nego podlost ako ste rekli: «nečem govoriti o osebnih lastnostih dr. Tume, ker me vežejo prijateljski odnošaji do njega». Pfuj, stari prijatelj! Ali ne čutite gnusno, hinavsko protirečje tega stavka na sebi?

Osmešili ste se s svojo trditvijo glede brošure o avstro-ogrski nagodbi. Ako ste jo čitali, je niste razumeli, ali pa je niste hoteli razumeti. Brošura sama pa je spisana na podlagi avtentičnih poročil madžarskih časopisov. Kake Rennerjeve brošure niti ne poznam ne. Ostre izraze, ki sem jih rabil v knjižici, sem nalašč vzel od znanih pu- blicistov in jih označil kot take. Izrekel sem svoje mnenje proti nagodbi tudi v „Rdečem Praporju“, ko še nisem bil član socialne demokracije, in ker ste državni poslanec, bi morali vedeti, da je še v državnozborski seji 11. decembra 1907, torej celo leto po moji brošuri dr. Renner izrekel, da bo socialnodemokratska stran- ka glasovala proti nagodbi. In Vi kot dr- žavni poslanec vzbujate pri politično zao- stalem slovenskem občinstvu senzacijo in veselost, dočim ste pokazali svojo zlobnost ali ignoranco, kar hočete.

Kakor so mi poročale verodostojne priče ste govorili na shodu še v drugem tonu. No mislim, da nimate poguma doslovno povedati besede, ki ste jih semtertja rabili. Dobili bi nanje pač drugačen odgovor nego ta! Čudne pojme pa imate o medsebojni ljubezni, ako se tako ponašate, kakor na javnem shodu 29. novembra. Vam je bilo žal nastopati proti meni zaradi starega pri- jateljstva! Jaz zaradi tega starega prija- teljstva Vaše osebe na shodu 22. nov. niti nisem omenil, danes pa mi ni žal, da moram proti Vam nastopati, ker ste me prepričali, da so narodnjaški voditelji pač povsod enaki in da osebnega prijateljstva ne zaslužijo. Na korist Vaši stranki in «celega naroda» pa Vam svetujem, da na- stopate drugo pot, in sicer pot boja z „uma svitlim mečem“. Napišite svoje mnenje o socializmu in zakaj ste nam kot stranki nasprotni. Na shodu tega niste povedali, ker ste se bavili s trivialnostmi in oseb- nostmi in ker ste govorili za Vaš dresirani publikum. Resen odgovor socialnodemo- kratični stranki ste zakrivali z narodnjaško komedijo na shodu, kajti le komedija je to, o čemer in kakor poroča „Edinost“.

Toliko za danes na Vaše «argumente s kolom». Ob priliki pa nekoliko argumentov na adresu Vaše stranke, ki se bori za «skupni slovenski narod».

Dr. H. Tuma.

Dopolnilne volitve v predstojništvo delavske zavarov. proti neizgodam Nakane delavskih sovražnikov.

In zopet si bodo morali delavci izvoliti zastopnike v delavsko zavarovalnico zoper neizgode. Voliti bodo morali svoje zastop- nike v ta pomožni socialni zavod katerega delokrog obsega Trst, Istro, Goriško, Kranj- sko in Dalmacijo.

Šest let je že preteklo, ko je delavstvo potom naše stranke prvič poslalo v ta za- vod svoje upravičene delavske zastopnike. Sedaj se boj ponovi. In boj bo brezdvomno zelo hud. Poseben odbor slovenskih nar- odnjakov dela že več časa s vsemi silami in s vsemi sredstvi, da bi mesto delavskih prodrli njihovi narodnjaško meščanski kan- didatje.

Pravimo s vsemi sredstvi in sicer ne pravimo tako slučajno, ampak ozirajoč se na dejstva.

Naše delo je odkrito. Naši odbori, stro- kovna komisija in politična odbora, so že naznanili imena naših kandidatov. Brez- programni slovenski narodnjaki pa tega še niso naredili kljub temu da smo že na predvečer volitev. (To so naredili včeraj. Op. ur.)

Toda slovenski narodnjakarji delujejo tajno in njihovo delo je nesramno, ki po- nižuje delavstvo.

Narodnjaški odvetniki in narodnjaški de- lodajalci odrekajo narodnim vsako vmeša- vanje v to zadevo in tem narodnim de- lavcem skrivajo celo imena kandidatov.

Slovensko-narodnjaški delodajalci se niti ne ozirajo na statu arične predpise. Ne da

bi naredili v svojih delavnicah med delavci potrebne volitve, prisilijo kakega dobrega nadzornika, da podpiše glasovnice v imenu vseh delavcev in nato pošljejo tako podpi- sane prazne glasovnice predsedniku tega protid-lavskega volilnega odbora odvetniku dr. Slaviku.

Zoper tako nepravilno postopanje strani delodajalcev imajo zavedni delavci na raz- polago samo eno sredstvo.

Javijo naj, ako v delavnici se ni vršila med delavci potrebna volitev predpisana v pravih zavarovalnicah, da volitev ni za to delavnico veljavna.

Take izjave ali protesti pravilno podpi- sani naj se pošlje komisiji naših strokovnih organizacij do 15. t. m. Potrebne nadaljne korake bo naredila že strokovna komisija sama.

Imena naših kandidatov, za katere mora voliti vsak zaveden delavec so:

Predstojništvo:

I. Kategorija (zeleni volilni listek).

Član: **Mulon Fran**, težak v zadrugi za nakladanje blaga v prosti luki v Trstu.

Namest.: **Zollia Ivan**, uslužben pri Lloydju (Hangars) v Trstu.

II. Kategorija (modri volilni listek).

Član: **Paulich Štefan**, mehanik v Lloy- dovem arzenalu v Trstu.

Namest.: **Vittori Ivan**, kotlar v Lloydovem arzenalu v Trstu.

VI. Kategorija (rožnati volilni listek).

Član: **Fabbro Josip**, uslužben v papir- nici Leykam-Josefthal v Podgori pri Gorici.

Namest.: **Kmet Anton**, uslužbenec v Mlinu obnega konsumnega društva v Idriji (Kranjsko).

Slovenski delavci! Glasujte vsi samo za te naše sodrugi. Ne pozabite nikdar, da samo razredno zavedni delavci poznajo trpljenje in potrebe delavstva in da samo ti morajo odkritosrčno zastopati delavske koristi.

Opomba: Delavci vseh industrij in skladišč, ki so zavarovani v zavarovalnici proti neizgodam si izvolé lastnega zaupnika, ki naj ima nalogo dvigniti volilne listke, **redno podpisane strani delodajalca** na ktere zapiše imena kandidatov volilne listke ki morajo biti **podpisani tudi strani zaupnika**, se mora odposlati v zaprtim pismu volilni komisiji zavarovalnice proti neizgodam v Trst (Via Valdirivo št. 40 I. nad.).

Volitev se vrši **16. decembra 1908.** Volitev se zaključí še isti dan ob **4. uri popoldne.**

Doktor Otokar Rybaž, državni in dež. poslanec v Trstu — obrekuje.

Kakor znano je v nedeljo, dne 29. nov. imel govor v «Narodnem Domu» v Trstu poslanec Rybaž proti osebam — ker se ne upa proti stremljenju — socialne demo- kracije.

Njegov govor objavlja „Edinost“ dobe- sedno, a vsak dan nekoliko. V št. 4. t. m. čitamo sledeče:

«Zasluga za slovenske šole v Trstu se hoče, naj bo od Pittonija in Pagninija. Res pa je, da je bil v tej zadevi poklican poslanec Pittoni k ministru in ni hotel iti (klici: čujte! čujte!). Če je šel sam, ne znam (smeh).»

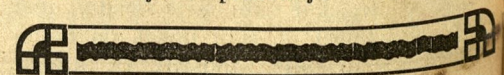
Takoj ko smo to čitali smo se podali k poslancu Pittoniju. Našli smo ga v «Delav- skih zadrugah» in smo mu povedali ome- njeni odstavek Rybaževga govora ter vprašali pojasnila.

Poslanec Pittoni je naravnost osupnel ob tej Rybaževi trditvi ter rekel:

«Povejte, da je to, kar je Rybaž rekel na shodu — če poročilo v „Edinosti“ od- govarja resnici — čisto nesramna laž. Bil sem pri ministru prej, ko on in ko me je on poklical, naj greva. sem mu odgovoril: «Gospod Rybaž, mi smo že bili pri Becku in opravili v korist tržaškim Slovincem».

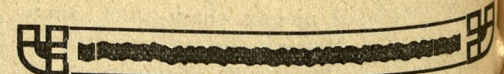
Izjavljam tudi, da takoj poiščem dva prijatelja, ki naj vprašata v mojem imenu g. Rybaža pojasnila v tej zadevi.

Pripravljen sem gosp. Rybara poučiti, da ne bo zavijal v prihodnjé — resnice».

Dolžnost vsakega sodruga je, biti naročen tudi na glavno gla- silo jugoslov. soc. demokratične stranke

„Rdeči Prapor“

Domače stvari.

Shod v Sv. Križu.

Javen shod se vrši v četrtek dne 17. t. m. ob 7. uri zvečer v gostilni »Pri Maganji« v Sv. Križu pri Trstu. Dnevni red: **Tržaška volilna reforma in delavstvo.** Poroča sodr. Milost.

Križani! udeležite se tega shoda v velikem številu.

Politični odbor

jugoslovanske soc. dem. stranke v Trstu.

Javen shod skliče na nedeljo dne 13. t. m. ob 12 uri opoldne v dvorani »Tersicore« ul. Chigzza št. 7. tržaška skupina društva trgovinskih uradnikov in uslužbencev v Avstriji. Razpravljali bodo stališču, ki ga imajo zavzeti uradniki napram zakonu penzijskega zavarovanja privatnih uradnikov. Slov. uradnike vabimo, da se tega shoda udeležijo v velikem številu.

Tržaški zaupniki so vabljeni na zaupniško sejo, ki bo v sredo dne 16. tega mes. ob 8. uri zvečer v Delavskem domu.

Niče naj ne manjka.

Švindlarija. Naši prijatelji pri »Edinosti« bi zelo radi čitali v našem listu o svojih švindlarjih. Dobili smo iz narodnega tabora dolg dopis v katerem so po vrsti zaznamovane vse narodnjaške švindlarije. S tem dopisom postrežemo gospodi pri »Edinosti« prihodnjic in bo gospoda potem morda zadovoljna.

Učitelj Luka Jelenc, ki so ga hoteli ljubljanski liberalci kandidirati pri volitvah v deželni zbor Kranjski v splošni kuriji v Ljubljani, je to kandidaturo odklonil. Rekel je, da noče kandidirati proti socialni demokraciji ter da bodo vsi učitelji na Kranjskem glasovali za socialistične kandidate. Kakor se vidi ne opravijo narodnjakarji s svojimi pripovedkami o brez-narodnosti socialnih demokratov pri pametnih ljudeh več ničesar. Učitelji vedo, da socialna demokracija ni protinarodna, marveč da dela za narod, za svobodni-selnost in so sklenili podpirati socialistične kandidate. To store tudi radi tega, ker vsled kompromisa med liberalci in klerikalci, ne bodo imeli učitelji, ako ne pride izvoljen kak socialni demokrat, v deželnem zboru nobenega zagovornika razven učitelja Gangla, ki se že sedaj smatra za socialističnega poslanca.

Sodruge in somišljenike prosi odbor, ki pripravlja veselico za silvestrov večer, da se ga spominjajo in mu pošljejo za loterijo kaj daril. Za to velika veselico se že sedaj dela velike priprave. Na silvestrov večer se bo zbralo v Delavskem domu veliko število slovenskega delavstva, ki bo skupno med zabavo pozdravilo veseli dan novega leta. Imeli bomo petje, dramatično predstavo, deklamacijo, recitacijo, šaljivo pošto, tombolo, šaljive prizore ples itd. Naši sodrugi se za to veselico že sedaj pripravljajo.

Narodni burši. Dne 2. t. m. je slučaj zanesel tri naše sodruge v gostilno »Pri stari breskvi« v ulici Belvedere. Med temi in narodnjakarji, ki so se nahajali v gostilni, se je vnela razprava o narodnosti, socializmu itd. Ko so narodnjakarji po dolgi razpravi uvideli, da z besedami ne morejo biti kos našim sodrugom so začeli najprej vpiti in potem se pripravljati na tepež. Napadli so te tri naše sodruge kakor čisto navadni razbojniki. Naši sodrugi, ki se za pretep niso navduševali, so šli iz gostilne. Narodnjakarji so pa za njimi metali butiljke in kozarce od katerih je eden zadel sodruga Mokole. Slavni redarji so — seveda — kakor vedno bili na strani narodnih pretepečev in jih celo branili pred našimi sodrugami, ki so takoj odšli v našo kavarno Union. Za njimi so prileteli tudi narodnjakarji ki v kavarni niso imeli niti poguma povedati kaj da so. Toda sodrugi so jih z lepo maniro spravili na cesto, kjer je bilo — slučaj — zbranih zopet par narodnjakarjev pripravljenih na pretep. Toda reveži so morali takrat pokazati podplate.

Ne da se tajiti. Narodnjakarji rešujejo ponos narodnih pretepečev.

Društvo zoper kričanje. »Slov. Narod« poroča, da v Hanovu je ustanovil zdravnik Lessing nemško zvezo proti vrišču,

ki ima svoje glasilo: »Der Anti-Rüpel«, mesečnik za boj proti vrišču, surovosti in nekulturi. »Slov. Narod« priporoča ta list spodnještajerskim nemčurjem in »akademničnim pretepečem« v Gracuu. Mi pa priporočamo ta list tržaškim narodnjakarjem, ki imajo na sebi vse tiste lastnosti, ki jih ta list pobija, namreč: surovost, nekulturno in grozno veselje do vrišča.

DOPISI.

GORIŠKO.

Gorica. V goriški lokalni organizaciji je življenje vedno živahnije. Zlasti se to pozna ob nedeljskih sestankih. Vršijo se dosledno vsako nedeljo kratko predavanje, kateremu se pridruži potem razgovor v popolnoma prosti obliki. Zadnji čas so bili na dnevnem redu sami aktualni predmeti: *narodnost, mednarodnost in brez-narodnost*, (poročal sodr. dr. Dermota); *italijanska univerza v Trstu in slovenska univerza* (por. sodr. dr. Tuma); *buržuazija in socialisti* (por. dr. Dermota). Udeležba je na sestankih povoljna. Dokaz, da se sodrugi zanimajo za take razgovore, je najboljši ta, da se pridno udeležujejo debate.

Sovodnje. Kakor županstvo, tako ne pozna niti naš gospodarski svet svoje naloge. Predsednik tega gospodarskega sveta je, pri kozarcu vina ali pri čašici žganja, — naravnost povedano — imeniten kričoč. Kadar ga ima nekoliko pod klobukom vpije, se prička in pretepa z uprav tako vnemo, kakor da je to naloga načelnika našega gospodarskega sveta. Naših peklen-skih cest pa ta gospod na vidi. Naši vozniki so se že večkrat pritožili, da po sedanjih cestah ni mogoče niti voziti ker se živino pokvari. Vozniki peska morajo plačati občini za vsak meter peska eno krono. Naš gospodarski svet ve te kronice v blagajno spraviti ampak, da bi — voznikom na ljubo — ceste popravil, tega ne.

Upamo, da bo teh par vrstic zadoščalo da se streznijo možgani ponočnjakega načelnika našega gospodarskega sveta in da bomo imeli ceste kmalu v najlepšem redu. Sicer bo pa treba že pri prihodnjih volitvah obračunati z njim tako, da bo ostal doma.

Dobravljje. Kako se zavzemajo naša županstva za ljudske koristi je res zelo čudna stvar. Kmečka delavska zadruga v Dobravljah je sprejela po odboru, resolucijo, ki je bila sklenjena na shodu v Dobravljah dne 15. nov. 1908. To resolucijo je podpisalo županstvo v Skriljah, Kamnjah, Brjah in v Velikih Žabljah. Samo župan v Sv. Križu ni hotel podpisati. Da ni podpisal te resolucije ga je menda užalil odstavek v njej, ki je pri-jemal veleposestnike kot izkoriščevalce malega kmeta. Dr. Tuma je imel na shodu tedaj popolnoma prav, ko je trdil, da so veleposestniki sovražniki malega kmeta in delavca. Gospod župan Križki je v svoji občini menda edini veleposestnik in kot tak ni maral podpisati resolucije, ki je imela dovesti velikih koristi njegovim občanem, a je prišla za ušesa njega samo, kot veleposestnika. Kaj naj revno ljudstvo tedaj še pričakuje od tega »mirnega« in »dobrega« župana, ki ni hotel narediti za ljudstvo niti te usluge, da bi ljudstvu v korist podpisal rečeno resolucijo?

Želeti bi bilo, da bi občinarji vprašali svojega župana, če hoče delati zase ali pa za ljudstvo. Tudi priporočamo tamošnjim občanem, posebno malim kmetom, da v bodoče ne vole več takih županov. Ako pa hočejo še nadalje robotati kakor tedaj ko so tudi Dobravci in drugi okoličani nosili svoje desetine križkim grofom, naj pa vole še nadalje take župane, kakoršnega imajo do sedaj.

Toda naša rdeča straža bo že poskrbela da prestriže peruti takim »miroljubnim« in »dobrim« županom, ki drugega ne vedo nego ljudstvo izkoriščati in slepariti.

Socialist.

Divača. Na javnem shodu, ki se je vršil pri nas dne 6. t. m. se je ustanovila nova krajna politična organizacija socialno-demokratske stranke ter se je sestavil pripravljalni odbor. Za pristop se je oglašilo lepo število sodrugov. Na shodu je predaval sodrugi Henrik Tuma o ciljih in stremljenju socialnodemokratske stranke. zložil je ime in pomen socialnodemokratske stranke na sploh ter razvil zgodovinsko, kako je moralo priti do razdelitve ljudstva na razrede, od katerih sta dva razreda: eden, ki proizvaja s svojim delom, in drugi, ki uživa in izkorišča kapital brez pravega

dela. Delavci so ali delavci na zemlji, t. j. mali posestniki, ali pa delavci, rokodelci v tvornicah in kot tretji delavci razumniki, ki se posvete vedi, da se vzdržuje družabni red in da se rezultati vede uporabljajo v pro-speh človeškega dela. Izkoriščajoči raz-red se sestavlja iz veleposestnikov, veletrgovcev in velindustrijalcev, ki plačujejo pravemu delavcu komaj toliko, da životari, največji del se kopiči v prid malega števila gospodujočih. Splošen cilj socialno-demokratske stranke je zaradi tega: osvobodjenje ljudstva od političnega zatiranja v državi, kakor tudi osvobodjenje ljudstva od duševnega suženjstva in odvisnosti od organizirane sile razumnikov. Socialnodemokratska stranka ni le delavska stranka, marveč je splošna stranka, ki zahteva enak način življenja človeku, ki proizvaja človeštvu potrebno blago. Predavatelj je potem navedel iz splošnega programa glavne zahteve, ki jih stavlja ljudstvo proti sedanji državi, in končno navel posebne zahteve, ki jih stranka stavlja za pravi delavski stan. — Največ se danes socialnodemokratska stranka napada kot protinarodna. Zaradi tega je predavatelj prečital narodnostni program stranke od leta 1899. To je edini narodnostni program sploh kake politične stranke. Ta program obsega vse, kar je na korist zatiranih narodov, zaradi tega bi morali ravno Slovenci priti k socialnodemokratski stranki, ker se edino po teh načelih pride do narodnostne enakopravnosti.

Shodu je predsedoval Karel Braun, zapiski pa je bil Josip Bokalič. Koncem shoda se je sestavil pripravljalni odbor petih članov, ki si izbere potrebno število zaupnikov in kolporterjev in sprejema pri-glasitev k stranki. V kratkem se skliče krajna konferenca, da se določi strankarski davek in izbere stalen krajni odbor.

ISTRA.

Pulj. Javen ljudski shod priredi jugoslovanska soc. dem. stranka v Pulju, v soboto dne 12. t. m. ob 8. uri zvečer v veliki dvorani Arco Romano s sledečim dnevnim redom:

1.) Vprašanje slovenskega in ital. vseučilišča in delavstvo.

2.) Zavarovanje za starost in onemoglost.

Delavci! Zadnje narodnjaške agitacije ki so jih uprizorili narodnjakarji obeh narodnosti zaradi ital. in slov. vseučilišča, nas silijo, da izrečemo svoje stališče napram temu kulturnemu vprašanju, tudi mi delavci. Zato in tudi zaradi dejstva, da se bo na ravno tem shodu razpravljalo o drugem zelo važnem delavskem vprašanju, namreč o starostnem in invaliditetnem vprašanju, je naša dolžnost, da se tega shoda udeležimo v velikem številu.

Niče naj ne manjka!

Delavsko izobraževalno društvo in zveza pekovskih delavcev v Pulju prirede na božični večer t. j. v četrtek dne 24. t. m. *Veliko družinsko zabavo* s sledečim vspešnim redom: 1.) Koncert — igra mestna godba. 2.) Dramatična predstava. — proizvajajo diletantje dramatičnega od-seka izobraževalnega društva. 3.) Šaljiva pošta, loterija in druge zabave. Sledi ples, ki bo trajal pozno v noč. Delavcem priporočamo že danes, da se že sedaj pripravijo in agitirajo za to našo domačo zabavo, ki kakor druge, bo prav gotovo vspela naj-sijajnejše.

Sodrugi, ki še niso poravnali stranki-nega davka za leto 1908, so naprošeni, da store to še v tem mesecu v društvenih uradih ali pa potom zaupnikov. Z novim letom bodo izdane nove izkaznice.

GLEDALIŠČE

Slovensko gledališče. V nedeljo 6. t. m. se je predstavljalo dve enodejanki in sicer: »Povratek« in »Bogata edinka«, v torek 8. pa trodejanka, selska drama »V nižavi«. Igralci so v splošnem dobro rešili svojo nalogo, dasiravno moti igralca, posebno diletante skoro prazna dvorana. Žalostno je vsekako, ako vpricho takega števila Slo-vencev v Trstu ni mogoče napolniti tako malo dvorano. Marsikateri igralec si misli »čemu se truditi in dobro igrati za ne-navzoče občinstvo. Upamo, da bo to prih. nedeljo naredilo svojo dolžnost.

V nedeljo 13. t. m. ob 7. uri zvečer se predstavlja komična burka v štirih dejanjih »Vražja misel«.

Hrvatsko gledališče v Pulju. Drama-tični odsek hrvatskega sokola v Pulju, je

prevzel nalogo prirejati v tuk, Narodnem domu nedeljske dramatične predstave. Najel si je v ta namen stalnega režiserja v osebi hrvatskega igralca g. *Veselinovića*. Toliko gospodu Veselinoviću kakor mladim dile-tantom moramo priznati, da vrše svojo na-logo nepričakovano dobro. Vodstvu teh dramatičnih predstav priporočamo pa, da bi skušalo spraviti na oder tudi nekoliko boljših iger. Tistih klerikalno patrijotičnih igrokazov ima puljsko občinstvo že dovolj. Saj je naš narod itak že preveč pogreznjen v klerikalizmu in patriotizmu. Dajtemu tudi nekoliko poduka in vžitka, ki ga pri takih dosedanjih predstavah ni našel niti v najmanjši meri. Slovenskim in hrvatskim sodrugom pa priporočamo naj na te pred-stave redno zahajajo in tako podpirajo to edino domače gledališče.

j. p.

Društvene stvari.

Pevsko in glasbeno društvo v Gorici (podružnica »Glasbene Matice v Ljubljani« priredi v nedeljo 13. decembra 1908. svoj redni XIII. koncert v dvorani »Trgovskega doma«. Vspored koncerta: 1. Stanko Pirnat: »Pomlad in jesen« (Stritar) moški zbor. 2. Stjepan Mokranjac: »Srbske narodne pesmi s Kosova«, mešan zbor. 3. Josip Michl: »Nezakonska mati« (Prešeren) sopran solo s klavirjem. Poje gospodična Klementina Hrovatin. 4. Em. Chvala: a) »Hubičky« b) »Zalety« ženski zbor. 5. Josip Michl: »— da jo ljubim«. (Prešernova gazela št. 3) tenor solo s klavirjem. Poje gosp. Viktor Črnko. 6. Josip Michl: »Atila in ribič«. (Aškerc) balada za moški zbor. 7. P. H. Sattner: »O ne-vihti« (S. Gregorčič) mešan zbor. Zborovodja gosp. Jos. Michl. Začetek ob 8. uri zvečer.

Iz stranke.

Važna seja treh deželnih političnih odborov jugoslov. socialistične stranke na Primorskem se je vršila v nedeljo dne 22. p. m. popoldne. Trst je bil zastopan po sodrugih Gaspari, Milost, Regent, Kermolj, Jernejčič F. in Vaupotič; Goriško po sodr. dr. Tuma in Bitežnik; Istra po sodr. Petejan in Haramina.

Najprej se je razpravljalo o »Delavskem Listu«. Kermolj je dal natančno poročilo o stanju lista. Iz njegovega poročila posnemamo:

»Delavski List« je od 127 naročnikov poskočil na 600, od 1000 izstisov, ki se je tiskalo početka se tiska danes 1700.

Dohodkov je bilo v osmih mescih 7035'62 Izdatkov 7203'22. Deficit 167'60 kron.

Poročilo se je vzelo na znanje in sklenilo s prihodnjo številko tiskati 2000 izstisov, da se zadovolji vsem trem deželam. Ob enem se je sprožilo misel za večkratno iz-dajanje lista na teden. List je postal s tem dnem last cele politične organizacije na Primorskem.

Za obliko lista kot je današnja, se je sklenilo za leto 1909 proračun, h kateremu bodo morali prispevati z delom vsi so-drugi.

Po dolgi debati o političnem položaju v deželi se je sklenilo sledeče:

»Nobena deželna politična organizacija (goriška, istrska ali tržaška) naj ne sklepa na lastno roko kompromisov z meščanskimi strankami, ampak za vsako važno politično vprašanje sploh naj se skliče vse tri de-želne pol. odbore na Primorskem v po-svetovanje.

Glede deželnozborskih volitev v Istri se je sklenilo sledeče:

»Hrvatsko-slovenska meščanska nacio-nalistična stranka v Istri je s kompromi-som, ki ga je sklenila v tekočem letu z italjanskimi meščani izdala interese večine istrskega prebivalstva. Posledica takemu izdajstvu je bilo to, da so Slovenci izgu-bili njim namenjeni mandat v Pulju. Ju-goslov. soc. dem. stranka obsoja že a priori vsako obstrukcijo v istrskem deželnem zboru, ki bi jo hoteli uprizoriti slovenski narod-njaki radi izgube tega mandata. Izjavlja pa, da edino le enaka, splošna, tajna in dire-ktna volilna pravica s proporcionalnim vo-lilnim sistemom zamore zagotoviti enake pravice vsem narodom v deželi. Sodrugom se nalaga, da vrše agitacijo v tem smislu.

Ko se je rešilo še nekatere notranje zadeve, je predsednik zaključil sejo.

Slovenci in Čehi v Trstu in na Primorskem.

Pozor!

Potrebujete srajce, spodnje hlače otroške obleke, obleke za gospice in gospe in razne druge domače obleke?

Pišite na podpisano trdko rokodelnega tkanega platnenega in volnenega blaga

78 ct. široko 25 m. stane 10 kron

» » 50 » » 20 » franko!

Trpežno Pozor! Raznobarvno!

Zahtevajte vzorce!

Marie Černá,

Ručni tkalcovna, Nový Hrádek u Nov. Města n. M., Čechy.

Gostilna „Alla Lealtà“

ANTON SAITZ

ulica delle Acque

Vina najfinejša, domača kuhinja

— Družinske zabave. —

Pozor! V novem skladišču vina in likerjev

FONDA

ul. Madonnina št. 11, se prodaja različna vina prve vrste in po najnižjih cenah.

Refosk nov . . po 56 vin. liter

Istrsko novo . po 48 vin. liter

Istrsko staro po 48 in 56 vin. liter

Razen tega ima na razpolago še veliko zbirko belih namiznih in desertnih vin, likerjev, i. t. d.

Pošilja franko na dom.

Vzorci na okus brezplačno.

2000 kron se da onemu, ki bi našel da je moje vino ponarejeno.

Skladišče vina in likerjev FONDA

TRST, ul. Madonnina št. 11.

PEKARNA IN SLADČIČARNA

Dominik Milanič

TRST, ul. della Guardia št. 24.

Kruh vedno svež I. vrste konfekcioniran večkrat na dan potom lastnega higijeničnega sistema.

VELIKA ZALOGA

Likerjev v steklenicah.

KAROL GERBEC

BRIVEC v ulici delle Acque št. 17.

Enotni mesečni tarif. Šterilna svetilka Long.

Zbirka parfumarij in mila.

UMETNI

FOTOGRAFIČNI ATELJE

pri sv. Jakobu

ulica Rivo št. 42 (pritličje)

TRST.

Izvršuje vsako fotografično delo kakor tudi razglede posnetke, notranjost lokalov, porcelanaste, plošče za spomenika, itd. itd.

POSEBNOST

POVEČANJE VSAKATERE FOTOGRAFIJE.

Radl udobnosti P. N. naročnikov sprejema naročbe in jih izvršuje na doma ali zunaj mesta.

Skladišče

ameriških mrežic in aparatov za električno in plinovo luč

E. WÖFLER - TRST

— ulica delle Acque št. 20. —

Zahtevajte po vseh Delavski List

Vpiše se

Delavske konsumne zadruga

lahko vsak dan

v združnem uradu ulica

Boschetto 5, I. nad.,

ali pa v združnih skladiščih ul. Belvedere št. 34,

ul. dell'Istria št. 10, ul. del

Salice št. 4 in ul. Acque-

dotto št. 67.

„Delavski List“

se prodaja:

V Pulju: v tobakarnah ZADNIK, ulica Promontore; BLAKA, ulica Giovia; Zanon, Campo Marzo; CAMUFO, ulica lircolazione del Arsenale; BENUSSI, ulica Sisiano; PETAROS, Corso Francesco Giuseppe I.

V Gorici: v tobakarnah: SCHWARZ, ul. delle Scuole, KREBEL, ul. Rabata in BAIT, ul. Camposanto. IVAN HOVANSKI ul. Corno 22.

V Podgori: v tobakarnah SKOČIR ANE in PREGARC JEREE.

Vrtojba: FABIAN FRAN. tob.

Nabrežina: v delavskih konsumnih zadzughah.

Jesenice: MARIJA NOVAK, Gostilna pri Masarju.

Gabrovica: FURLAN BENEDIKT tob.

Nadalje, se prodaja v TRSTU, in v okolici v vseh važnejših tobakarnah.

FRATELLI PAGANI

TRST. Ulica Acquedotto št. 6.

Velika zbirka igrač, okraskov, parfumarij, mila, ovratnikov, zapestnikov,

kravat, i. t. d.

13 kron samo stane popolna moška obleka edino v zalogi zgotovljenega blaga

V. DOBAUSCHEK — TRST, ul. Giosuè Carducci št. 11.

PO ZELO NIZKIH CENAH se dobi tudi raznobarvne in črne moške in deške obleke kakor tudi kostume za otroke. Dobi se tudi svršnike, kratke zimske jope, jopiče in hlače. Plave obleke za kovače in mehanikarje. Klobuke in kape, perilo in ovratnice, sploh vsakojaka moška oblačila.

Izgotavlja se obleke po naročilu. Govori se slovenski.

Gostilna „Casa del Popolo“

(Zadružna delavska gostilna)

Trst, ul. S. Lazzaro in ul. S. Caterina

Domača kuhinja vedno dobro preskrbljena.

— Cene zmerne. —

Shajališče zunanjih sodrugov.

Slovani! — Podpirajte edino — Slovani!

Slovansko knjigarno in papirnico

Josipa Gorenjca, Trst, ul. Valdirivo 40

Kmečka delavska gospodarska zadruga

— v Dobravljah na Goriškem —

Registrovana zadruga z omejeno zavezo.

Pred kratkim ustanovljena

Na razpolago ima 10.000 hl. vina (mošta) združenih kmetov iz najboljših vinogradnih krajev, kakor: Brje, Skrilje, Dobravlje, Kamnje in drugih bližnjih vasi.

LASTNE KLETI

Priporoča se cenjenim konsumentom, zadrugam, trgovcem in gostilničarjem po Goriškem, Kranjskem Koroškem v Trstu in drugod.

Postrežba točna in prava. — Cene zmerne.

— ZADRUŽNO VODSTVO. —

KAVARNA UNIONE

— TRST —

Ulica Caserma

— in ulica —

Torre Bianca.

— Napitnina je odpravljena. —

Velika zbirka političnih in leposlovnih revij

— in časnikov v vseh jezikih. —